

Veiligheid en gezondheid op kleine bouwplaatsen

De bouw is een risicovolle sector: per jaar komen bijna 13 op de 100 000 bouwvakkers om, tegenover gemiddeld 5 op de 100 000 werknemers in alle sectoren tezamen ⁽¹⁾. Werknemers in de bouw worden ook blootgesteld aan verschillende gezondheidsproblemen: van asbestziekte tot rugpijn, trillingen in hand en armen en cementcezem. Deze factsheet geeft algemeen advies over de gezondheid en veiligheid in de bouwsector maar kan geen gedetailleerde richtsnoeren geven. Wij raden u aan contact op te nemen met de bevoegde instantie of andere organen voordat de werkzaamheden aanvangen of indien u nader advies nodig hebt.

Vóór de aanvang van het werk op de bouwplaats

Gezondheid en veiligheid moeten integraal deel uitmaken van alle bouwprojecten, voor, tijdens en na de bouwfase. Het is goedkoper en gemakkelijker de risico's voor bouwvakkers te beheersen voordat het werk op de bouwplaats begint, bijvoorbeeld door

- een aankoopbeleid voor machines en werkmaterialen te voeren waarin gezondheid en veiligheid een rol spelen, zoals aanschaf van gereedschappen die weinig lawaai maken en minder trillingen veroorzaken;
- gezondheids- en veiligheidscriteria op te nemen in het bestek van aanbestedingsprocedures (die minimaal aan de eisen in de nationale wetgeving voldoen);
- het werk zodanig te plannen dat het aantal werknemers dat letsel kan oplopen zo gering mogelijk is. U kan bijvoorbeeld werkzaamheden die veel lawaai veroorzaken, plannen op momenten dat waarschijnlijk heel weinig werknemers hieraan worden blootgesteld;
- te beginnen met planning, training, verkenning van de locatie en onderhoudswerkzaamheden voordat het werk op de bouwplaats aanvangt;
- werknemers te consulteren over de veiligheid en gezondheid op de werkplek en hen erbij te betrekken;
- alle betrokkenen, ook de leidinggevendenden, te scholen zodat zij in staat zijn hun werk te verrichten zonder risico voor de veiligheid en gezondheid van henzelf of van hun collega's.

Management op locatie

Werkgevers en bouwopzichters moeten samenwerken en de gezondheid en veiligheid van de bouwvakkers beschermen. Dit kunnen zij bereiken door

- risico's voor alle werknemers te vermijden;
- risico's die niet kunnen worden vermeden, te evalueren;
- risico's aan de bron aan te pakken;
- collectieve maatregelen te treffen om werknemers te beschermen;
- individuele maatregelen te treffen, indien er geen alternatieven zijn;

- procedures vast te leggen voor noodsituaties;
- werknemers te informeren over de risico's en de noodzakelijke maatregelen;
- ervoor te zorgen dat passende scholing wordt gegeven.

Na het inventariseren van risico's zullen deze risico's geëvalueerd moeten worden. De evaluatie bestaat uit het vaststellen van:

- de potentiële gevaren (risico's);
- de personen die gevaar lopen en in welke mate;
- de waarschijnlijkheid dat dit zou kunnen gebeuren;
- de vereiste acties om het risico voor de werknemers te beperken of weg te nemen;
- de maatregelen die het eerste moeten worden getroffen.

De te treffen maatregelen moeten effectief zijn en aan de wettelijke voorschriften voldoen.

Grootste gevaren en risico's

Bouwvakkers kunnen op allerlei manieren verongelukken, gewond raken of ziek worden:

- valpartijen (van steigers bijvoorbeeld);
- ongeluk met voertuigen;
- elektrische schok;
- bedolven worden tijdens graafwerkzaamheden;
- getroffen worden door vallend materiaal;
- inademing van asbestvezels;
- rugklachten door het tillen van zware materialen;
- contact met gevaarlijke stoffen;
- gehoorverlies door lawaai.

Raadplegen van werknemers

Het is niet alleen wettelijk verplicht het personeel te raadplegen over gezondheids- en veiligheidsmaatregelen, het is vooral een doeltreffende manier om ervoor te zorgen dat zij actief betrokken zijn bij de procedures en verbeteringen op dit terrein. Werknemers moeten worden geraadpleegd over gezondheids- en veiligheidsmaatregelen en bij de aanschaf van nieuwe producten en instellen van nieuwe werkprocedures.

Nadere informatie

Deze factsheet is geschreven als ondersteuning van de Europese Week voor veiligheid en gezondheid op het werk 2004. Andere factsheets in deze reeks en nadere informatie over de bouwnijverheid zijn verkrijgbaar op de website <http://ew2004.osha.eu> van het Agentschap. Deze site wordt voortdurend bijgewerkt en uitgebreid. U vindt informatie over de Europese gezondheids- en veiligheidswetgeving op <http://europe.osha.eu.int/legislation/>.

⁽¹⁾ Eurostat, Statistics in Focus, Thema 3, 16/2001.

De checklist

Onderstaande checklist bevat een reeks vragen over algemene gevaren op kleine bouwlocaties. De lijst kan worden gebruikt als startpunt voor het bestuderen van gevaren op de bouwplaats, maar kan geen volledige risico-inventarisatie en -evaluatie vervangen. Een korte checklist als deze kan nu eenmaal niet alle gevaren behandelen ⁽²⁾.

Checklist voor preventieve actie

- ✓ Worden gevaarlijke stoffen op de bouwplaats op de juiste wijze opgeslagen en gebruikt?
- ✓ Zijn goede beschermende maatregelen getroffen om de blootstelling aan stof (van hout, cement, kiezelarde en dergelijke) te voorkomen of te beperken?
- ✓ Bevindt zich asbest op de bouwplaats?
- ✓ Dragen alle personen op de bouwplaats passende hoofdbescherming en schoeisel?
- ✓ Zijn er mogelijkheden dat een risico kan worden beheerst zonder persoonlijke beschermende middelen (PBM)?
- ✓ Dragen de werknemers de juiste PBM's voor de klus?
- ✓ Zijn alle belangrijke installaties, machines en uitrusting (met inbegrip van PBM) conform de EG-normen en op de juiste wijze geëtiketteerd?
- ✓ Is de bouwplaats afgezet zodat buitenstaanders geen toegang hebben?
- ✓ Zijn er maatregelen getroffen om voorbijgangers te beschermen?
- ✓ Kan iedereen veilig bij zijn werkplek komen en daar veilig werken? Kan men bijvoorbeeld veilig op de steigers komen?
- ✓ Staan de juiste borden op de juiste plaats (bv. rijroute, toegelaten personeel)?
- ✓ Is de bouwplaats schoon, goed verlicht en georganiseerd?
- ✓ Hebt u gezorgd voor voldoende faciliteiten voor de bouwvakkers?
- ✓ Zijn er adequate voorzorgsmaatregelen getroffen voor het brandgevaar (brandblussers, vluchtroutes)?
- ✓ Zijn er eerstehulpvoorzieningen?
- ✓ Is bekend waar de elektriciteitsleidingen (ondergronds of bovenleidingen) zijn en hoe ermee moet worden omgegaan?
- ✓ Zijn er voorzorgsmaatregelen getroffen om elektriciteitssystemen veilig te houden?
- ✓ Worden voertuigen en mensen gescheiden gehouden?
- ✓ Zijn de chauffeurs en degenen die de installaties bedienen voldoende geschoold en hebben zij, indien nodig, de juiste vergunning?
- ✓ Worden de rijroutes in goede staat gehouden?
- ✓ Is er voldoende ruimte rond uitzwenkende voertuigen?
- ✓ Werken de waarschuwingssignalen van de machines (geluidssignalen, bewaking)?
- ✓ Zijn de liften en takels op de juiste wijze geïnstalleerd en gecontroleerd door daartoe bevoegde personen?
- ✓ Worden alle werktuigen en machines in goede staat gehouden?
- ✓ Worden de steigers door daartoe bevoegde mensen opgesteld, aangepast en afgebroken?
- ✓ Laat u regelmatig en na slecht weer (bv. sterke windvlagen) de staat van de steigers controleren?
- ✓ Zijn er maatregelen getroffen om te voorkomen dat arbeiders en objecten naar beneden vallen?
- ✓ Wordt handmatig til- en sleepwerk zo veel mogelijk voorkomen (bv. door het gebruik van mechanische uitrusting)?
- ✓ Wordt zo veel mogelijk materiaal in hanteerbare omvang en hanteerbaar gewicht geleverd om het risico op rugklachten te beperken?
- ✓ Hebben de werknemers instructies gekregen en zijn zij getraind in het veilig tillen van gewichten?
- ✓ Is er een evaluatie verricht om het risico van arbeidsgebonden aandoeningen aan nek, schouders en armen te verminderen (bv. bij het storten en bewapenen van beton, lassen of schilderen)?
- ✓ Zijn alle maatregelen doorgevoerd om blootstelling aan lawaai en trillingen te beperken?
- ✓ Zijn er regelingen getroffen voor toezicht op de gezondheid van de betrokken werknemers, indien dit noodzakelijk is?
- ✓ Is er bescherming tegen valpartijen overal waar dit noodzakelijk is?
- ✓ Zijn zwakke daken en delen van daken (zoals dakramen) duidelijk aangegeven?
- ✓ Worden gaten met duidelijk gemarkeerde en vaste afsluitingen beschermd om valpartijen te voorkomen?
- ✓ Zijn er veiligere manieren om een klus te doen dan vanaf een ladder (bv. met behulp van een mobiele installatie)?
- ✓ Worden uitgravingen goed gestut of anders geconstrueerd om het risico van instorting zo gering mogelijk te maken?
- ✓ Zijn er maatregelen getroffen om te verhinderen dat wagens en mensen in uitgravingen vallen?
- ✓ Wordt een uitgraving regelmatig door een daartoe bevoegde persoon gecontroleerd?

⁽²⁾ Zie voor een lijst van minimumeisen Richtlijn 92/57/EEG van de Raad van 24 juni 1992 betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor tijdelijke en mobiele bouwplaatsen (PB L 245 van 26.8.1992, blz. 6).